

**Zaključci sa sastanka članova nevladinih organizacija na temu gradnje MHE
"Elektrobosna" i MHE "Pijavice" na rijeci Plivi (Jajce, 29. novembra 2020)**

1. Zahtjevamo odgađanje Javne rasprave za projektovanje, izgradnju, korištenje i održavanje MHE „Pijavice“ i MHE “Elektrobosna”, kao i odgađanje svih aktivnosti Vlade SBK vezanih za ovo pitanje do prve sjednice novog saziva Općinskog vijeća Jajce. Imajući u vidu da se Općinsko vijeće o ovoj odluci treba izjasniti u roku od 60 dana od dana prijema zahtjeva koje je uputilo resorno ministarstvo, smatramo da je ovaj poziv na javnu raspravu ishitren. Trenutna situacija predstavlja “rupu u zakonu” iz razloga što Općinsko vijeće najvjerovatnije neće biti u prilici da se izjasni u datom roku jer po svemu sudeći neće biti ni formirano u roku od 60 dana od dana prijema zahtjeva (18.11.2020). Osim same činjenice da Centralna izborna komisija još uvijek nije objavila zvanične rezultate lokalnih izbora, podsjećamo da se na formiranje Općinskog vijeća u Jajcu nakon izbora 2016. godine čekalo više osam (8) mjeseci. Zbog toga tražimo da se javna rasprava održi nakon prve sjednice novog saziva Općinskog vijeća Jajce. Sve ostalo je pokušaj zaobilaska volje lokalne zajednice, što bi predstavljalo očitu zlu namjeru investitora, nedopustivu manipulaciju i nezakonit presedan.

2. Odgađanje javne rasprave do prve sjednice Općinskog vijeća Jajce u novom sazivu tražimo i u nadi da će epidemiološka Agencija za reviziju privatizacije u F BiH donijela je Rješenje o pokretanju postupka revizije privatizacije “Elektrobosna” d.d. Jajce br: 01-02-1-290/20 od 05.08.2020.godine, kojim traži od nadležne Službe općine Jajce podatke o namjeni zemljišta u skladu s prostorno planskom dokumentacijom..

3. Situacija dopustiti okupljanje većeg broja građana na istoj. Velikom broju stanovnika općine Jajce, je trenutno onemogućeno da prisustvuje javnoj raspravi gdje je prisustvo ograničeno na 30 osoba.

3. Prostornim planom općine Jajce za period 2007-2027 nije planirana izgradnja MHE “Elektrobosna” i MHE “Pijavice”, a isti je usvojen na 27.sjednici Općinskog vijeća Jajce. Prostornim planom se razrađuju načela prostornog uređenja i utvrđuju ciljevi prostornog razvoja, te organizacija, zaštita, korištenja i namjena prostora općine Jajce. Što znači da ne može doći do izdavanja dozvole za gradnju investitoru s obzirom da nije planirana izgradnja MHE prostornim planom. .

4. Zakon o koncesijama (Sl.novine SBK / KSB br. 8/2009, 6/ 2013, 9/ 2015) Članak 4. stavak 4 kaže: “Općinsko vijeće dužno je dostaviti suglasnost iz stava (2) ovog člana u roku od 60 dana od dana prijema zahtjeva koje je uputilo resorno ministarstvo, odnosno od prijema samoinicijativne ponude”.Stavak (5) članka 4. Zakona o koncesija kaže. “Ako se općinsko vijeće u roku propisanom stavom (4) ovoga zakona ne izjasni o zahtjevu za

prethodnu suglasnost za pokretanje procedure za dodjelu koncesije, Vlada Kantona odlučuje o pristupanju proceduri za dodjelu koncesije kao da ima suglasnost općinskoga vijeća lokalne zajednice na čijem području se koncesija dodjeljuje”.

4. Postojeći Elaborat o ekološki prihvatljivom protoku (ekološkom minimumu) vode na rijeci Plivi od 3m³/s datira još iz 1957. godine. Kao takav, sadašnji protok vode ne odgovara minimalnim uslovima koji zahtjeva samoodrživ razvoj flore i faune u koritu rijeke Plive. Stoga od Općine Jajce tražimo izradu novog elaborata o ekološki prihvatljivom protoku vode, kako bi isti bio u skladu sa savremenim zakonima i naučnim spoznajama.

5. MHE “Elektrobosna” i MHE “Pijavice” bi sa Velikog Plivskog jezera povukle 2,5 m³/s, odnosno 3,5 m³/s, dok HE Jajce I sa iste vodene površine vuče između 30 m³/s i 65 m³/s. Imajući u vidu da godišnji prosjek dotoka Plive u Veliko Plivsko jezero iznosi tek 38 m³/s, mišljenja smo da bi nove MHE direktno ugrozile ekološki minimum protoka vode, od čega zavisi stvaranje sedre i opstanak živog svijeta pod vodom. Gradnjom MHE, korito rijeke Plive bi dodatno osiromašilo vodom, što ima izuzetno negativan utjecaj kako na floru i faunu, tako i na rekreativnu, sportsku i turističku ponudu na rijeci Plivi i općini Jajce u cjelini.

6. Kulturno – historijski / povijesni potencijal grada Jajca su stavili našu općinu na svjetsku turističku mapu. Turizam, kao takav, predstavlja privrednu granu koja općinskom budžetu i stanovnicima Jajca donosi znatna finansijska sredstva. Uz izuzetak ove godine i zbog COVID pandemije, svjedoci smo porasta broja turista u našem gradu. Promovirati prirodne ljepote i turističku ponudu, te istovremeno planirati gradnju dvije MHE u parku u centru grada, na oko 300 metara od vodopada rijeke Plive, turističkog bisera kojeg je čuveni “Lonely Planet” svrstao među 12 najljepših vodopada u svijetu predstavlja svojevrsni apsurd. Upravo zbog toga čvrsto stojimo iza uvjerenja da mini hidroelektranama nije mjesto niti u centru grada, niti na bilo kojoj drugoj lokaciji na području općine Jajce.

7. Velikom oscilacijom vodostaja na Velikom i Malom Plivskom jezeru, do čega i sada dolazi zbog rada postojeće HE Jajce I, ugroženo je i otežano bavljenje sportom na rijeci Plivi. Ovo se posebno odnosi na sportski ribolov, te kajak-kanus portove. Napominjemo da staze za veslanje, koje se pri njihovom postavljanju zatežu, nakon povlačenja vode više ne ostaju iste. Dvije MHE bi uzrokovale još dramatičnije oscilacije vodostajana Velikom i Malom plivskom jezeru, što bi stvorilo dodatne probleme za rekreativnim i profesionalnim bavljanjem sportom na rijeci Plivi. Grad koji je historijski poznat po organiziranju europskih i svjetskih prvenstava u veslačkim sportovima i fly fishingu nema tajl uksuz da, pored postojeće HE Jajce I – koja uzrokuje abnormalne oscilacije vodostaja – dopusti gradnju još dvije MHE čiji bi rad stvorio nepopravljive posljedice po organiziranju europskih i svjetskih prvenstava u veslačkim sportovima i fly fishingu.

8. Uvidom u projektну dokumentaciju, došli smo do podatka da bi se za vrijeme minimalnih voda na Velikom Plivskom jezeru, voda za MHE "Elektrobosna" i MHE "Pijavice" crpila pumpama iz Malog Plivskog jezera. Ovaj zabrinjavajući podatak navodi na zaključak da bi nizvodno od pumpe u Malom plivskom jezeru, protok vode bio sveden do ispod biološkog minimuma, što direktno vodi ka totalnoj devastaciji Malog Plivskog jezera. Ovakav način eksploatacija vodenih kapaciteta rijeke Plive je štetan, opasan i vodi ka dugotrajnom uništenju Velikog i Malog Plivskog jezera i korita Plive kakvih ih znamo.

9. Rad MHE "Elektrobosna" i MHE "Pijavice" bi dodatno ugrozio nesmetan rast i razvoj biljnog i životinjskog svijeta nizvodno od Mlinčića, gdje se mrijesti riba pastrmka. Oscilacije vodostaja i smanjen protok vode utječu i na život sedrenjašica, zaduženih za nesmetano stvaranje sedre. Napominjemo da su alge sedrenjašice jedna od najvažnijih komponenti eko sistema sedrotvornih rijeka, kakva je Pliva, te je njihov sastav od velike važnosti u procjeni ekološkog stanja slatkovodnih rijeka.

10. Oscilacija vodostaja je direktno povezana sa dodatnim budžetskim izdvajanjima i troškom novca građana općine Jajce. Pad nivoa vode na Velikom Plivskom jezeru uzrokuje manji dotok u fabriku vode. Zbog smanjene količine dotoka vode, do fabrike vode bi dolazila veća količina mulja i raznih onečišćenja koja bi pogoršala kvalitet vode za piće, te kao takva negativno utjecala na zdravlje Jajčana. Hemijski tretman takve vode bi u konačnici iziskivao novčane izdatke za JKP "Vodovod i kanalizaciju", što predstavlja dodatan trošak novca budžetskih korisnika općine Jajce.

11. Oscilacije u vodostaju vode neminovno prijeti uništenju Velikog i Malog Plivskog jezera. Oba jezera, a posebno Veliko Plivsko jezero, se već nalaze u očajnom stanju. Zbog rapidnog napretka muljne vegetacije, vodnog zagađenja i čestih oscilacija vodostaja, eksperti upozoravaju na mogućnost da Veliko i Malo Plivsko jezero nestanu u narednih nekoliko decenija. Ukoliko se u skorom periodu ne poduzmu drastične mjere u očuvanju eko sistema Velikog i Malog Plivskog jezera na način da se Elektroprivreda HZHB privoli na odgovorno korištenje vodnih resursa, a gradnja novih MHE potpuno zabrani, Veliko i Malo Plivsko jezero će nestati. Stoga naglašavamo da će izgradnja i korištenje novih MHE dodatno smanjiti protok vode, što će ubrzati devastaciju Velikog i Malog Plivskog jezera.

12. Zastarjele i po prirodu štetne tehnologije kao što su MHE se sele iz razvijenih zemalja i podmeću zemljama u razvoju kao investicioni razvojni projekti koji često obmanjuju javnost, te obećavaju nepostojeća radna mjesta. Napominjemo da svih 109 MHE koje trenutno postoje u BiH zapošljavaju manje radnika nego jedna manja fabrika jer često jedan radnik obezbjeđuje više MHE odjednom.

13. Jedna smo od rijetkih zemalja u Europi koja izvozi električnu energiju, dok se istovremeno zanemaruje potencijal koji imamo u drugim obnovljivim izvorima energije kao što je solarna i enegrija vjetra. Prije nego što se odlučimo da razmatramo ponude o investicijama u prosirenju kapaciteta korištenja vodotoka za proizvodnju električne energiju, nužno je iscrpiti mogućnosti poboljšanja energetske efikasnosti kroz korištenje drugih manje štetnih i više održivih izvora energije kao što su solarna i vjetro-energija. Napominjemo da BiH ima veliki problem sa gubitkom energije u cijelom sistemu: od proizvodnje i transporta do krajnjih potrošača. Iz tog razloga predlažemo razmatranje ideje korištenja vjetra i solarne energije po mogućnosti na lokalnom nivou i sa direktnim učešćem građana kroz lokalne energetske zadruge i slična udruženja.

14. Koncesiona naknada za korištenje vode iznosi 3% od ukupnog godišnjeg prihoda MHE. U ovom slučaju to znači da će investitor za obadvije MHE platiti 40 863, 85 KM (=40 865 KM) na godišnjem nivou. Prema Zakonu o koncesijama SBK/KBS, ovaji znos se dijeli između kantona i općina na čijem se području nalazi predmet koncesije. Koncesijska naknada se raspoređuje 60% općini na čijem se području nalazi predmet koncesije i - 40% Kantonu Okvirmo rečeno, općina bi imala nekih 24.000,00 KM na osnovu koncesije na godišnjem nivou, što je stvarno zanemarivo. S druge strane kroz poticaje* za obnovljive izvore energije, koje plaćaju građani kroz račune za struju, investitor će dobiti 258.926,00 KM na godišnjem nivou za količinu proizvedene električne energije (prema parametrima proizvodnje Regulatorna komisija za energiju u FBiH, FERK). Pojednostavljeno, kroz koncesije investitor će platiti ukupno oko 40.000,00 KM, od kojih 24.000,00 KM općini Jajca, a kroz poticaje će investitor dobiti oko 260.000,00 KM, ili 10,8 puta više novca nego što će vratiti u budžet općine. U projektu stoji da će nakon korištenje koncesije, postrojenje pripasti Općini Jajce. To je svugdje praksa sa ovakvim MHE, ali treba naglasiti da je i njihov vijek trajanja otprilike toliki i da su one u pravilu nakon isteka koncesije skoro neupotrebljive bez remont/obnova (s tim da prema Zakonu o koncesijama SBK/KBS član 15. Stav 2 "Ugovor o koncesiji može se obnoviti za period koji ne može biti duži od polovice prvobitno ugovorena roka, uz suglasnost Vlade Kanotna. (*Podsticajni dio u referentnoj cijeni od 20% na tržišnu cijenu, u skladu s definicijom referentne cijene u Federaciji BiH - Iako MHE preko 1 MW prema zadnjoj odluci FERK-a o viši ne garantirane otkupneecijene ne dobivaju Premije, taj 20% dodano na tržišnu cijenu je istopod podsticaja koji se plaća iz Naknade za OIE).

15. S obzirom da je Agencija za reviziju privatizacije F BiH donijela Rješenje o pokretanju postupka revizije privatizacije "Elektrobosna" d.d. Jajce br: 01-02-1-290/20 od 05.08.2020.godine, trebamo čekati ishod revizije privatizacije.

16. Male hidroelektrane će u konačnici negativno utjecati na proračuno općine Jajce, jer njima treba više vode za proizvodnju iste količine energije nego hidroelektrani Jajce I.

Premija uplate za potopljena područja bit će umanjena za oko 200.000 KM na godišnjem nivou. Uzmemo li u obzir da se ovdje razmatra koncesija u trajanju od 30 godina, gubitci bi bili 6.000.000,00 KM.

ZAKLJUČAK:

Podržavamo sva ulaganja u Plivu i Plivska jezera koja nemaju negativan utjecaj na floru, faunu, te stanovnike općine Jajce. Kao prvi od koraka u očuvanju životne sredine i vodenog eko-sistema, predlažemo rješavanje problema otpadnih voda izgradnjom kolektora za cijelu obalu rijeke Plive, uključujući Veliko i Malo Plivsko jezero, zatim čišćenje čvrstog otpada, te uređenja obala i plaža. Pozivamo Općinu Jajce, vijećnike i vijećnice Općinskog vijeća Jajce, te načelnika Edina Hozana da u okviru svojih nadležnosti, donesu odluku kojom će se spriječiti i zabraniti gradnju i pokretanje bilo kakvih MHE na rijeci Plivi. Samim time bi nastavak uništenja rijeke Plive, njenih sportskih, turističkih i ekonomskih potencijala bio osujećen. Iz tog razloga nagašavamo da smo odlučni boriti se svim demokratskim sredstvima, koja uključuju peticiju, javnu raspravu, kao i općinski referendum o ovome. Izgradnjom MHE je na dobitku investitor, a gube svi ostali: plivači, kajakaši, ribari, ronionci, turisti, te svi građani i građanke općine Jajce i cijele Bosne i Hercegovine pa i šire.. Nadasve, najveći gubitnik je živi svijet koji nastanjuje rijeku Plivu, za čiji smo život i opstanak mi direktno odgovorni.

Ovo pismo i Zahtjeve, te razloge zbog kojih se ovo ne smije dopustiti Vam šalju:

Radna grupa građana: Željka Marušić - Ladan

Esma Žuna Zjajo

Samir Beharić

Nestor Ruiz

Velid Hrnjić

Mumin Keljalić

Atko Kučković

Građani Jajca potpisani u peticiji

Sljedeća udruženja građana